

Skipulagsstofnun
b/t Jón Þórir Þorvaldsson
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 10. október 2019
UST201908-271/S.A.J.
10.05.01

Efni: Mat á umhverfisáhrifum - Efnistaka á Álfsnesi - Björgun

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 28. ágúst sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda frummatsskýrslu.

Framkvæmdarlýsing

Til stendur að Björgun ehf. flytji starfsemi sína frá Sævarhöfða upp í Álfsnes. Svæðið sem til stendur að fyrirtækið fái á Álfsnesi er 7,5 ha og þar af 4,1 ha ný landfylling. Í tengslum við framkvæmdina þarf einnig að leggja nýjan bráðabirgðaveg að svæðinu þar til Sundabraut verður lögð og dýpkunarframkvæmdum á um 6,7 ha svæði í sundinu milli Álfsness og Þerneyjar.

Lega bráðabirgðavegar

Umfjöllun um valkosti er ítarleg í skýrslunni bæði hvað varðar val á staðsetningu starfseminnar og staðsetningu bráðabirgðavegar. Umhverfisstofnun gerir ekki athugasemd við valkostagreiningu hvað varðar staðsetningu fyrirtækisins en stofnunin gerir athugasemd við niðurstöðu valkostagreiningar hvað varðar staðsetningu bráðabirgðavegar.

Metnir eru fjórir valkostir staðsetningar bráðabirgðavegar A, B, C og D og er niðurstaða skýrslunar að leið D hafi minnst umhverfisáhrif í för með sér. Sú leið gerir ráð fyrir lagningu vegarins með uppfyllingu meðfram og að hluta til ofan í tjörninni í Álfsnesvíkinni. Fram kemur í skýrslunni að mat sérfræðinga Náttúrufræðistofnunar Íslands (NÍ) sé að tjörnin sé mikilvæg og þar sé fuglalíf fjölskrúðugt. Sjávarlón sem þetta séu orðin fá við strendur Reykjavíkur og tjörnin því með staðbundið mikilvægi. Dæmi væru um að þar hefðu fágætar tegundir orpið og væri því óæskilegt að byggja veg á tjarnarbakkanum. Um svæðið er áætluð umtalsverð umferð en samkvæmt skýrslunni er reiknað með 150 bílum á dag ef öll framleiðsla Björgunar er flutt burt samdægurs, einnig kemur fram að viðskiptavinir Björgunar komi vanalega sjálfir að sækja efnið. Því er ljóst að reikna megi með um 300 ferðum vörubíla eftir bráðabirgðaveginum og er líklegt að slík umferð ónáði fugla sem halda til í og við tjörnina.

Í valkostagreiningunni fyrir legu bráðabirgðavegar er rætt um að meira óraskað land fari undir vegstæðið fyrir leið A og B og er það sett fram sem helstu neikvæðu umhverfisáhrif

þeirra valkosta. Umhverfisstofnun bendir á að líkur eru að þessar leiðir lendi undir vegstæði Sundabrautar og mun þá minna svæði vera raskað að lokinni lagningu Sundabrautar séu leiðir A eða B farnar heldur en C eða D. Umhverfisstofnun metur það sem svo að neikvæð áhrif röskunar tjarnarinnar vegi meira en neikvæð áhrif á röskun óraskaðs lands í leiðum A og B þar sem þar er ekki að finna gróður né jarðminjar með sérstakt verndargildi. Gildir þetta hvort sem Sundabraut verður að veruleika eður ei. Séu valkostirnir C og D bornir saman er ljóst að leið C hefur mun minni áhrif á tjörnina, hvorug leið raskar minjum en ranglega er haldið fram í skýrslunni að minnst óraskað land fari undir leið D þar sem fram kemur að báðar leiðir fari 200 metra um óraskað land.

Umhverfisstofnun kemst því að andstæðri niðurstöðu varðandi legur bráðabirgðarvegar og telur stofnunin að leið D hafi mest neikvæð umhverfisáhrif í för með sér og leggur til að kostur A eða B bráðabirgðarvegar verði valinn.

Styrk aukning svifagna

Í skýrslunni er greining á áætlaðri svifagnaaukningu í sjó vegna uppdælingar efnis. Reiknað er með að aukningin nemi 1-5 mg/L vegna uppdælingar. Umhverfisstofnun bendir á að í starfsleyfi Íslenska Kalkþörungafélagsins á Bíldudal eru mörk vegna aukningar svifagna vegna uppdælingar hráefnis 2 mg/L. Telur stofnunin að rétt sé að hönnun mannvirkja og verkferla vegna starfsemi Björgunar verði miðað við að aukning svifagna verði ekki meiri en 2 mg/L vegna uppdælingar hráefna.

Umhverfisáhrif

Umhverfisstofnun tekur afstöðu til eftirfarandi umhverfisþátta í frummatsskýrslunni.

Landslag og ásýnd

Framkvæmdin mun hafa, eins og kemur fram í skýrslunni, bein neikvæð, varanleg og óafturkræf áhrif á landslag og ásýnd. Aftur á móti segir í skýrslunni að þar sem verndargildi svæðisins sé lágt og svæðið lítið verði umhverfisáhrifin óveruleg. Umhverfisstofnun bendir á að nokkuð verndargildi liggur í ósnortnu strandsvæði í nágrenni höfuðborgarinnar. Svæðið er í dag frekar óaðgengilegt en með tilkomu Sundabrautar verður svæðið komið í alfaraleið.

Uppbygging iðnaðarsvæðis rýrir gildi þessa svæðis mikið og telur Umhverfisstofnun að framkvæmdin hafi verulega neikvæð áhrif á landslag og ásýnd svæðisins auk þess að skerða útivistargildi þess til framtíðar.

Lífriki í sjó

Fram kemur í skýrslunni að fjaran sem fer undir landfyllingu við framkvæmdina er klóþangsfjara. Klóþangsfjörur hafa mjög hátt verndargildi og eru þær um 7% af fjörum á Íslandi skv. Fjölríti Náttúrufræðistofnunar Íslands (NÍ) nr. 54 um vistgerðir á Íslandi. Því er aftur á móti haldið fram í skýrslunni að klóþangsfjörur séu mjög algengar eða um 25% af fjörum á Íslandi og er því til stuðnings vísað í heimild er ekki finnst í heimildaskrá skýrslunnar og er því ekki ljóst hvaðan skýrsluhöfundar hafa þær upplýsingar.

Umhverfisstofnun fellst ekki á þá röksemdafærslu að klóþangsfjöruvist sé það algeng að verndargildi hennar sé takmarkað enda talin hafa mjög hátt verndargildi skv. NÍ. Gerð

landfyllingar mun hafa neikvæð, varanleg og óafturkræf áhrif á fjöruna og hefur því framkvæmdin talsvert neikvæð umhverfisáhrif á lífríki í sjó.

Lífríki á landi

Fram kemur í skýrslunni að tvær sjaldgæfar votlendisplöntur fundust við tjörnina í Álfsnesvíkinni, Kattarjurt (*Rorippa islandica*) og Laugabrúða (*Callitriche stagnalis*) ásamt því að grasengjavist, grasmóavist, língresis- og vinguslvist og snarrótarvist munu fara undir lóð og bráðabirgðaveg, en allar þessar vistgerðir hafa hátt verndargildi.

Einnig kemur fram í skýrslunni að ekki hafi verið gerð rannsókn á fuglalífi í tengslum við áformin heldur er stuðst við rannsókn er gerð var fyrir ellefu árum í tengslum við stækkunaráform SORPU. Samkvæmt rannsókninni er gerð var 2008 fundust tíu fuglategundir á þáverandi válista og 15 ábyrgðartegundir. Aftur á móti var ekki kannað hver staðan væri miðað við núverandi válista Náttúrufræðistofnunar Íslands er gefin var út 2018. Telur Umhverfisstofnun nauðsynlegt að í endanlegri matskýrslu verði rannsókn á fuglalífi á svæðinu borin saman við núverandi válista NÍ. Fram kemur í skýrslunni að haldin hafi verið fundur með fulltrúum NÍ og þar hafi verið bent á að settjörnin neðan við Álfsnesbæinn væri mikilvæg líkt og segir hér að ofan í kaflanum um valkosti. Einnig kom sérstaklega fram frá NÍ að óæskilegt væri að byggja upp veg á þessum kafla þar sem það myndi raska tjarnarbakkanum.

Lagning vegar til þungaflutninga með næstum 40 bílum á klukkustund á tjarnarbakkanum og að hluta á uppfyllingu út tjörnina mun líklega hafa neikvæð áhrif á fuglaglíf í tjörninni. Umhverfisstofnun telur því að framkvæmdin muni hafa talsvert neikvæð áhrif á lífríki á landi.

Náttúruminjar

Í skýrslunni er sagt að verndargildi svæðisins sé lágt og engar jarðminjar séu til staðar. Umhverfisstofnun bendir á að það að ekki hafi farið fram rannsókn á jarðminjum þýðir ekki endilega að engar jarðminjar séu til staðar. Framkvæmdasvæðið er jökulmótað Reykjavíkurgrágrýti og myndar Álfsnesið ásamt Glóruholtinu, Gunnunesinu, Þerney, Geldinganes og fleiri hæðum á höfuðborgarsvæðinu jökulöldusverm (*Drumlin field*) frá síðasta jökulskeiði. Þessar jarðminjar njóta þá ekki sérstakrar verndar skv. náttúruverndarlögum.

Umhverfisstofnun telur á umhverfisáhrif framkvæmdarinnar á náttúruminjar verði óveruleg.

Samfélag

Fullýrt er í skýrslunni að áhrif framkvæmdarinnar verði talsvert jákvæð á samfélag þar sem styttra sé frá Álfsnesi að uppbyggingarsvæðum á höfuðborgarsvæðinu en frá öðrum efnisnánum. Umhverfisstofnun bendir á að það fari eftir því hvar uppbyggingin sé á höfuðborgarsvæðinu hvort svæðið á Álfsnesi sé nær en aðrir efnistöðustaðir t.d. Vatnsskarðsnáma. Til þess að koma efninu á Álfsnes þarf fyrst að dæla því upp af hafsbotni og sigla með efnið og landa á Álfsnesi. Akstur frá Álfsnesi er því aðeins hluti af flutningi efnisins.

Í skýrslunni segir um hljóðvist: *Útreikningar sýna að hljóðstig frá starfsemi verður vel innan marka við hús í nágrenninu og innan lóðar* (bls. 80). Þessu til stuðning er lög fram

skýrsla frá VSÓ Ráðgjöf. Í þeirri skýrslu kemur fram að mælingar voru gerðar í námu í Lambafelli þar sem búnaður Björgunar er staðsettur nú. Er sýnt í skýrslunni hvar mælipunktarnir eru staðsettir vegna mælingar fyrir skýrsluna en niðurstöður frummælinganna fylgja ekki og er því ekki hægt að taka afstöðu til útreikninganna. Í endanlegri matskýrslu þurfa að fylgja þessar frummælingar svo hægt sé að taka afstöðu til útreikninganna.

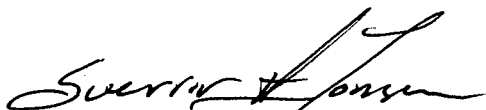
Einnig kemur fram í skýrslu VSÓ Ráðgjöf að hávaði vegna starfseminnar verður mjög mikill, samkvæmt líkaninu verður hávaðinn á lóð Björgunar yfir 100 dB(A). Samkvæmt reglugerð nr. 724/2008 um hávaða má hávaði á iðnaðarsvæðum ekki að fara yfir 70 dB(A) við húsvegg. Samkvæmt líkaninu ná mörk fyrir hávaða yfir 70 dB(A) hávaða út fyrir lóðamörk. Ekki er hægt að fullyrða að umhverfisáhrif vegna hávaða séu óveruleg þar sem mjög hávær starfsemi, sem er mögulega yfir mörkum hávaða skv. reglugerð, er staðsett á fyllilega óröskuðu svæði þar sem litla sem enga náttúrulega skermingu er að finna og mun hávaðin vera áberandi á svæðinu og berast langt. Erfitt er að meta hver áhrif slíks hávaða verður á lífríki svæðisins en ljóst að truflun verður einhver.

Umhverfisstofnun telur að áhrif framkvæmdanna á samfélag verði talsvert neikvæð.

Niðurlag

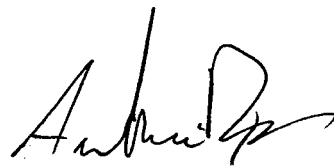
Umhverfisstofnun hefur farið yfir og metið ofangreinda frummtasskýrslu. Stofnunin telur mikilvægt að rekstraraðili geri grein fyrir öllum þeim atriðum sem gerð er athugasemd við í þessari umsögn í matsskýrslu sinni. Umhverfisstofnun bendir sérstaklega á að gera þurfi betur grein fyrir hljóðmælingum í endanlegri matsskýrslu. Starfsemin þarf að uppfylla skilyrði reglugerðar um hávaða og þarf að koma fram til hvaða aðgerða verði gripið til að tryggja að svo verði. Einnig telur stofnunin að kanna þurfi hvernig fuglarannsóknir þær er fram fóru árið 2008 séu miðað við núverandi válista NÍ.

Beðist er velvirðingar á því hve dregist hefur að svara þessu erindi.

Sverrir Aðalsteinsson
sérfræðingur

Virðingarfyllst

Agnar Bragi Bragason
teymisstjóri